

ශීර්ෂය 287 - ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 මතය

ශීර්ෂය 287 - ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ ප්‍රකාශය, එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය කාර්යසාධන ප්‍රකාශය හා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශවලින් සමන්විත 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාවේ ඇතුළත් විධිවිධාන ප්‍රකාර මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 11(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් ඇතුළත් සම්පිණ්ඩන වාර්තාව 2025 මැයි 26 දින ගණන්දීමේ නිලධාරී වෙත නිකුත් කරන ලදී. විගණන පනතේ 11(2) වගන්තිය ප්‍රකාරව අමාත්‍යාංශයට අදාළ වාර්ෂික විස්තරාත්මක කළමනාකරණ විගණන වාර්තාව 2025 ජුනි 23 දින ගණන්දීමේ නිලධාරී වෙත නිකුත් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(6) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 10 වගන්තිය ප්‍රකාරව මෙම වාර්තාව පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ.

ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ 2024 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලින්, මූල්‍ය තත්ත්වය, මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ, මූල්‍ය ප්‍රකාශන වලට අදාළ සටහන් 1හි සඳහන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීමේ පදනමට අනුකූලව සියලුම ප්‍රමාණාත්මකතාවයන් සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කරන බව මා දරන්නා වූ මතය වේ.

1.2 මතය සඳහා පදනම

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් මාගේ වගකීම, විගණකගේ වගකීම යන වගන්තියේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබා ගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 කරුණක් අවධාරණය කිරීම - මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීමේ පදනම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීමේ පදනම විස්තර කරන මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන් 1 කෙරෙහි අවධානය යොමු කරවමි. මූල්‍ය ප්‍රකාශන රජයේ මුදල් රෙගුලාසි 150 හා 151 සහ 2025 පෙබරවාරි 21 දින සංශෝධිත 2024 දෙසැම්බර් 16 දිනැති රාජ්‍ය ගිණුම් මාර්ගෝපදේශ අංක 06/2024 අනුව ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ , මහා භාණ්ඩාගාරයේ සහ පාර්ලිමේන්තුවේ අවශ්‍යතාවය සඳහා සකස් කර ඇත. එම නිසා, මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන වෙනත් අරමුණු සඳහා සුදුසු නොවිය හැක. මගේ වාර්තාව ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ , මහා භාණ්ඩාගාරයේ සහ ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ භාවිතය සඳහා පමණක් අරමුණු කර ඇත. මෙම කරුණ සම්බන්ධයෙන් මගේ මතය විකරණය කරනු නොලැබේ.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ හා ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ වගකීම

රජයේ මුදල් රෙගුලාසි 150 හා 151 සහ 2025 පෙබරවාරි 21 දින සංශෝධිත 2024 දෙසැම්බර් 16 දිනැති රාජ්‍ය ගිණුම් මාර්ගෝපදේශ අංක 06/2024 අනුකූලව සියලුම ප්‍රමාණාත්මකතාවයන් සම්බන්ධයෙන් සාධාරණ තත්ත්වයක් පිළිබිඹු කෙරෙන පරිදි මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම හා වංචා සහ වැරදි හේතුවෙන් ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකි වනු පිණිස අවශ්‍යවන අභ්‍යන්තර පාලනය තීරණය කිරීම ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ වගකීම වේ.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් වාර්ෂික හා කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වා ගෙන යා යුතුය.

ජාතික විගණන පනතේ 38(1)(ඇ) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ මූල්‍ය පාලනය සඳහා සඵලදායී අභ්‍යන්තර පාලන පද්ධතියක් සකස් කර පවත්වා ගෙන යනු ලබන බවට ප්‍රධාන ගණන්දීමේ නිලධාරී සහතික විය යුතු අතර එම පද්ධතියේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව කලින් කල සමාලෝචනයක් සිදු කර ඒ අනුව පද්ධතිය ඵලදායී ලෙස කරගෙන යාමට අවශ්‍ය වෙනස්කම් සිදු කරනු ලැබිය යුතුය.

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය පිළිබඳ විගණකගේ වගකීම

සමස්ථයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා හා වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණකාධිපති වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතිකවීම උසස් මට්ටමේ සහතිකවීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සැම විටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කර ගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇති විය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කර ගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියා කරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇති විය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම් හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, චේතනාන්විත මහඟුරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මත ඟුරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද, අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබා ගන්නා ලදී.
- හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය සහ අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණ අයුරින් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතුළත් බව ඇගයීම.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම අගයන ලදී. මාගේ විගණනය තුළදී හඳුනාගත් වැදගත් විගණන සොයාගැනීම්, ප්‍රධාන අභ්‍යන්තර පාලන දුර්වලතා හා අනෙකුත් කරුණු පිළිබඳව ගණන්දීමේ නිලධාරී දැනුවත් කරන ලදී.

2. වෙනත් නෛතික අවශ්‍යතා පිළිබඳ වාර්තාව

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 6(1)(ඇ) වගන්තිය ප්‍රකාරව පහත සඳහන් කරුණු මා ප්‍රකාශ කරමි.

- (අ) මූල්‍ය ප්‍රකාශන ඉකුත් වර්ෂය සමඟ අනුරූප වන බවට,
- (ආ) ඉකුත් වර්ෂයට අදාළ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මා විසින් කර තිබුණු නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි.

3. මූල්‍ය සමාලෝචනය

3.1 වියදම් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2024 වර්ෂය සඳහා දෙපාර්තමේන්තුව වෙත වැය විෂයයන් 04 කට අදාළව වෙන් කරන ලද රු.මිලියන 51.25 ක ප්‍රතිපාදනයෙන් රු.මිලියන 31.2 ක ප්‍රතිපාදන ඉතිරි වී තිබුණි. එනම් එය සියයට 23 ත් 96 ත් අතර ප්‍රතිශතයක් විය.	පිළිගනිමි. E-Title පද්ධතිය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා මුදල් වෙන් කල ද එම පද්ධතියේ අත්‍යාවශ්‍ය වැඩිදියුණු කිරීම් අවම පිරිවැයක් යටතේ සිදු කර ගැනීම හේතුවෙන් Server පද්ධතිය මිලදී ගැනීමේ අවශ්‍යතාව මතු විය.තවද පැරණි ලේඛණ පරිලෝකණය කර සංරක්ෂණය සහ පැරණි ලේඛණ පිරියම් කොට ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපාදනය වෙන්කර ඇතත්,කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් රු.මිලියන 5.31 ක් වටිනා බිල්පත් ඉදිරිපත් නොකිරීම.	අවශ්‍යතාවය සලකා බලා ප්‍රතිපාදන ඉල්ලුම් කළ යුතුය.

3.2 අවිධිමත් ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
භාණ්ඩාගාර ලේකම්වරයා විසින් 2024 ජනවාරි 10 දිනැති අංක 01/2024 දරන ජාතික අයවැය චක්‍රලේඛයේ 6 වන ඡේදයේ සඳහන් පරිදි විදේශීය අනුග්‍රහක ආයතනය විසින් පූර්ණ පිරිවැය දරන්නේ නම් මිස විදේශීය අධ්‍යයන/පුහුණු/සම්මන්ත්‍රණ සඳහා නිලධාරීන් සහභාගී නොකළ යුතු මෙන්ම,මුදල් අමාත්‍යාංශයේ චක්‍රලේඛ අංක 01/2015/01 හා 2015 මැයි 15 දිනැති චක්‍රලේඛයේ 04 (අ) වගන්තිය ප්‍රකාරව නවාතැන් හා ආහාර පාන සඳහා වූ වියදම් විදේශ රජය හෝ ප්‍රදාන ආයතනය විසින් නොදරනු ලබන විටදී පමණක් සංයුක්ත දීමනා ලබාගත හැකිය. එසේ වුවද 2024 වර්ෂයේ පැවැත් වූ ලෝක ඉඩම් සමුළුවට සහභාගිවන නිලධාරීන් සඳහා සියලු පහසුකම් සපයන බවට ලෝක බැංකුවේ ශ්‍රී ලංකා හා මාලදිවයින් කළමනාකරුගේ 2024 මාර්තු 13 දිනැති ලිපියෙහි සඳහන් වූ පරිදි පහසුකම් සපයා තිබියදී සංයුක්ත දීමනා ලෙස රු. මිලියන 0.354 ක් දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් විසින් ලබා ගෙන තිබුණි.	2024 වර්ෂයේදී පැවැත්වූ ලෝක ඉඩම් සමුළුව සඳහා අදාළ වියදම් ලෝක බැංකුව විසින් දරන බව ලෝක බැංකුවේ ශ්‍රී ලංකා මාලදිවයින් කළමනාකරුගේ 2024.03.13 දිනැති ලිපියේ සඳහන්ව ඇත. ඒ අනුව එයට සහභාගී වීමට නියමිත නිලධාරීන් වූ සංචාරක හා ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ එවකට ලේකම්වරයා හා අධ්‍යක්ෂ ඉඩම් ප්‍රතිපත්ති, ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස් ජනරාල් සඳහා ලේකම්වරයා විසින් අනියම් දීමනාව, සංග්‍රහ වියදම් දීමනාව සහ උණුසුම් ඇඳුම් දීමනාව රජයේ වියදමින් ගෙවීම් සඳහා ජනාධිපති ලේකම්ගේ අනුමැතිය සඳහා 2024.03.28 දිනැති ලිපිය යොමු කර ඇත. එම ලිපිය සඳහා ලැබුණු පිළිතුරු අනුව ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස් ජනරාල් වෙත සංයුක්ත දීමනාව ගෙවීමට කටයුතු කර ඇත.	චක්‍රලේඛයේ උපදෙස් ප්‍රකාරව සංයුක්ත දීමනා ගෙවීම කළ යුතුය.

4. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

4.1 කාර්යසාධනය

4.1.1 සැලසුම් කිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
2020 අගෝස්තු 28 දිනැති අංක 02/2020 දරන රාජ්‍ය මුදල් වක්‍රලේඛයේ 03 ඡේදය ප්‍රකාරව වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම පිළියෙල කිරීමේදී හා එය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී බිම්සව්‍ය වැඩසටහනට සෘජුවම සම්බන්ධ ආයතනයන්හි ඇති හැකියාව,මානව සහ භෞතික සම්පත් ප්‍රමාණය මගින් ඉටුකිරීමට ඇති රාජකාරී සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යයනය නොකර, වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි. මෙම වැඩසටහන ප්‍රමුඛතාවයක් දිය යුතු කුමන දිස්ත්‍රික්ක පිළිබඳව කිසිදු සැලැස්මක් සකස් කර නොතිබුණි. 1998 සිට ආරම්භ කර ඇති මෙම වැඩසටහනට අදාළව වැඩ අවසන් වූ හා මහජනතාවට හිමිකම් සහතික ලබාදී අවසන් කර ඇති කිසිදු ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයක් නොවූ අතර එම සහතිකපත් ලබාදී එම කාර්යයන් අවසන් වන දිනයක් හෝ ලබාදීමට නොහැකි තත්ත්වයක පැවති බව විගණනයේදී නිරීක්ෂණය විය.	බිම්සව්‍ය වැඩසටහන සැලසුම් කිරීම 1998 ආරම්භ කර ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස තුනක හා 2002 දී නියම ව්‍යාපෘතියක් ලෙස කාර්යාල පහක් ආරම්භ කර ඇත. මෙම ව්‍යාපෘතිය 2007 දී අවසන් වීමෙන් අනතුරුව භාණ්ඩාගාර වැයශීර්ෂයක් යටතේ ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයා වෙත ලබා දෙමින් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව,මිනින්දොරු දෙපාර්තමේන්තුව සහ රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තු සඳහා පනතේ පවරා ඇති කාර්යයන් ඉටු කරමින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන වැඩසටහනකි. ඒ අනුව 1998 අංක 21 දරන පනතේ 1 වගන්තිය යටතේ කොට්ඨාස නිර්ණය කිරීම ඉඩම් විෂය භාර අමාත්‍යවරයා විසින් ඉටු කරනු ලබන අතර 2012 වර්ෂයේදී මුලු දිවයිනම ක්‍රියාත්මක කොට්ඨාස ලෙස අමාත්‍යවරයා විසින් ගැසට් කර ඇත.	ක්‍රියාකාරී සැලසුම් හා අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රමවේදයන් හඳුන්වා දෙමින් මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම කළ යුතුය.

4.1.2 අපේක්ෂිත නිමවුම් මට්ටම ලබා නොගැනීම

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 1998 අංක 21 දරණ හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත අනුව ජනතාවට පෞද්ගලික අයිතියක් ඇති ඉඩම් මැනීම කර හිමිකම් සහතික නිකුත් කිරීම සඳහා බිම්සව්‍ය වැඩසටහන මෙම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ක්‍රියාත්මක කර තිබුණි. වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා දරන ලද වියදමට සාපේක්ෂව ලබාගත් ප්‍රගතිය පරීක්ෂා කිරීමේදී පහත කරුණු නිරීක්ෂණය විය.	1998 ට පෙර සියලුම ලේඛණ ලියාපදිංචි කරනු ලද්දේ ප්‍රාථමික ක්‍රමවේදය මත ඔප්පු සකස් කොට එම ඔප්පු ලේඛණයක් ලෙස ලියාපදිංචි කිරීම තුළිනි.1998 දී මෙම පනත ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් ක්‍රමිකව වඩා ඉහළ අගයක් ගත් හිමිකම් ලියාපදිංචිය සඳහා සංක්‍රමණය වීමක් සිදු වෙමින් පවතී. 1998 සිට මේ දක්වා වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වීම තුළින් ඉලක්කය සපුරා ගැනීමේදී 2007 සිට 2024 දක්වා කරන ලද වියදම් මගින් ඉහත කාර්යය ඉටු කරගැනීමේදී වැයවී ඇති මුදල හා එක් බිම් කැබැල්ලකට රු. 22,000 ක වියදමක් වැය වී ඇති අතර සාමාන්‍ය මැනුමක් කර ඉඩම් ලියාපදිංචිය සඳහා කටයුතු කිරීමේදී ඉඩම් කොටස මැනීමට ගතවන වියදමට වඩා අඩු මුදලක් වන අතර එම හිමිකම් ලියාපදිංචියෙන් අංග සම්පූර්ණ වූ හිමිකම් සහතිකය	සැලසුම් සකස් කර නැවත නැවත සමාලෝචනය කර බිම් සවිය වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම කළ යුතුය.

පුද්ගලයාගේ අතට ලබා දීම සිදු වේ. ඒ අනුව වැයවී ඇති ප්‍රමාණය සාපේක්ෂ වශයෙන් ඉතා අඩු මුදලකි.

- i. බිම්සවිය වැඩසටහන 1998 වර්ෂයේ සිට ආරම්භ වී වසර 26 ක් ගතවී ඇතත්, වැඩසටහන ආරම්භයේ සිට 2024 දෙසැම්බර් 31 දින දක්වා කාලය තුළ ලඟා කරගෙන ඇති භෞතික ප්‍රගතිය ඉතාමත් දුර්වල තත්ත්වයක පැවති අතර හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනතේ 12 වගන්තිය ප්‍රකාරව කැඩැස්තර සිතියමේ සඳහන් ඉඩම් කොටස් සඳහා හිමිකම් පෑම් ඉදිරිපත් කරන ලෙස සඳහන්කර ගැසට් කරන ලද ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව 1,781,502 ක් වූ අතර එයින් හිමිකම් පාත්තාට ඒ ඉඩම් කොටසට පරම අයිතිය පිළිබඳ හිමිකම ඇතිබව සඳහන්කර පනතේ 14 වගන්තිය යටතේ ගැසට් කළ ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව 947,414 ක් විය. එම ප්‍රමාණයෙන්ද ලියාපදිංචි කිරීම සඳහා රෙජිස්ට්‍රාර් ජනරාල්වරයා වෙත ලියාපදිංචිය සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාව 822,668 ක් වුවද අවසන් ප්‍රතිඵලය ලෙස මහජනතාව වෙත ඉඩම් කැබලි 462,922 කට පමණක් හිමිකම් සහතික නිකුත් කර තිබුණි. මෙම ප්‍රමාණය සමස්ථ මැනීමට ඇති ඉඩම් කැබලි සංඛ්‍යාවෙන් සියයට 2 ක ප්‍රමාණයක් බවද නිරීක්ෂණය විය.
- ii. දිවයින පුරා මෙම වැඩසටහන යටතේ ඉඩම් කැබලි මිලියන 16 ක් මැනීමට තිබෙන බවත් එම ප්‍රමාණයෙන් වසර 26 ක කාලය තුළදී මිලියන 2.1 ක් පමණක් මැනීම් කර ඇති අතර තවදුරටත් මැනීමට ඉඩම් කැබලි මිලියන 13.9 ක් ඉතිරිව පවතින බව නිරීක්ෂණය විය.
- iii. 2007 වර්ෂයේ සිට 2024 දෙසැම්බර් 31 දින දක්වා මෙම වැඩසටහන වෙනුවෙන් රජය විසින් දරන ලද වියදම රු. මිලියන 10,514 ක් වී තිබුණි. 2024 දෙසැම්බර් 31 දින වන විට ජනතාව වෙත නිකුත් කර ඇති හිමිකම් සහතික ප්‍රමාණය 462,922

ක් වූ අතර ඒ අනුව එක් හිමිකම් සහතිකයක් ලබාදීමට දැරීමට සිදුවූ වියදම දළ වශයෙන් රු. 21,978 ක් වී තිබුණි.

(ආ) • පොදු ලේඛනවල ආරක්ෂාව සහතික කරනු වස් එම ලේඛන ජාතික ලේඛනාගාරය වෙත පවරනු ලබන තුරු ලේඛන භාරව කටයුතු කරන කාර්යාලයේ සුරැකි රැකවරණයෙහි තබා ගත යුතු බව 1973 අංක 48 දරන ජාතික ලේඛනාරක්ෂක පනතේ 9(2) වගන්ති අනුව සහ ආයතන සංග්‍රහයේ xxviii 9.3/9.4 වගන්තිවලින්ද සඳහන් කර තිබියදී මෙම දෙපාර්තමේන්තුව ඒ අනුව කටයුතු නොකර ලේඛන විනාශ වන අයුරින් අක්‍රමවත් අන්දමට එම ලේඛන ලේඛනාගාරයේ ගොඩගසා තිබුණි.

1897 අංක 01 දරන මුඩුබිම් ආඥා පනත යටතේ සහ 1931 අංක 20 දරන ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ ආඥා පනත යටතේ සිදුකරන ලද රාජකාරී කටයුතුවලට අදාළ ලිපිගොනු සහ ලේඛන ලේඛනාගාරයේ ආරක්ෂිතව ගබඩා කර ඇත. ඉන් කොටසක් ජාතික ලේඛනාරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව වෙත සංරක්ෂණය සඳහා භාරදී ඇත. දෙපාර්තමේන්තුවේ ලේඛනාගාරයේ ඇති ලේඛන ඉතා පැරණි වන අතර විවිධ පුද්ගලයින් සහ රාජ්‍ය ආයතන විසින් මෙම ලේඛනවල අඩංගු තොරතුරු ඉල්ලුම් කරන අවස්ථා පවතී. ඒ අනුව ලේඛන ආරක්ෂා කිරීමේ අවශ්‍යතාවය මත පරිලෝකනය කර ඩිජිටල් අවකාශයේ මෘදු පිටපත් ලෙස ගබඩා කිරීමට තීරණය කරන ලදී. පරිලෝකනය කරන ලද ලේඛනවල මෘදු පිටපත් ගබඩා කර ඇති අතර Backup File වෙන් වෙන්ව ගබඩා කර ඇත.

මහජනතාවට ප්‍රයෝජනයට ගත හැකි ආකාරයට පැරණි ලේඛණ පරිලෝකනය කර සංරක්ෂණය කළ යුතුය.

පළමු අදියරේදී පරිලෝකනය කරන ලද මෘදු පිටපත් පරිගණකය හරහා පරිශීලනය කළ හැකි පරිදි Enadoc මෘදුකාංගය මගින් පහසුකම් සලසා ඇත. ඉන් පසුව පරිලෝකනය කරන ලද ලිපි ලේඛන මෘදුකාංගය හරහා පරිශීලනය සඳහා Server පහසුකම් ස්ථාපිත කළ යුතු බැවින් 2025 වර්ෂයේදී ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සිදු කිරීමට සැලසුම් කර ඇත.

• සංරක්ෂණය කරන ලද මෙම ලේඛන ධාරිතාවය අඩු පරිගණකයක් තුළ ගබඩා කර තිබුණු අතර එම පරිගණකය තුළ ගබඩා කිරීමේ ධාරිතාවය ප්‍රමාණවත් නොවීම මත ඉතිරි දත්ත ටෙරා බයිට් 01 ක් වූ ධාරිතාවයකින් යුතු බාහිර දෘඪ තැටියක් තුළ අනාරක්ෂිතව ගබඩා කර තිබුණි. මෙම ක්‍රියාවලිය ආරම්භ කළ වසර 04 ක කාලයක් ගතවී ඇතත් බාහිර පාර්ශවයකට මෙම දත්ත පරිහරණය කිරීම සඳහා පහසුකම් සපයා නොතිබුණි.

4.2 අනාර්ථික ගණුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල් දෙපාර්තමේන්තුවට අයත් රත්මලාන පිහිටි ලෝක ආහාර ගබඩා සංකීර්ණයේ ගොඩනැගිල්ලක් බිම්සවිය ප්‍රාදේශීය කාර්යාල 03 ක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව මගින් ලබා ගෙන තිබුණි. එම ගොඩනැගිල්ල කාර්යාල පවත්වා ගෙන යාමට හැකිවන පරිදි අලුත්වැඩියා කිරීම වෙනුවෙන් එකතුව රු.මිලියන 10.42 ක් වැයකර අදාළ අලුත්වැඩියා කටයුතු සිදුකර තිබුණි. නමුත් 2025 වර්ෂය වන විටත් බිම්සවිය ප්‍රාදේශීය කාර්යාල තුනම එම ගොඩනැගිල්ලේ ස්ථාපිත කර නොතිබුණි.	රත්මලාන දෙහිවල සහ මොරටුව යන කාර්යාල තුන ලෝක ආහාර ගබඩා සංකීර්ණය තුළ ස්ථාපනය කිරීමට ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්ගේ අනුමැතිය ලැබී ඇත. අදියර දෙකක් යටතේ අලුත්වැඩියා හා වැඩිදියුණු කටයුතු සිදු කිරීමට තීරණය කර අළුත්වැඩියා කටයුතු සිදුකළද අධික උණුසුම් තත්ත්වයක් නිසා සේවාවන් සහ කාර්ය මණ්ඩලය අපහසුතාවයට පත්වන බැවින් මෙම ගොඩනැගිල්ලෙහි ස්ථාපිත කරන ලද මොරටුව ප්‍රාදේශීය කාර්යාලද කෝට්ටේ කාර්යාලය පවත්වාගෙන යනු ලබන දෙල්කද පිහිටි හයිලෙවල් ජලාසා ගොඩනැගිල්ල වෙත තාවකාලිකව විතැන් කිරීමට කටයුතු කරන ලදී.	රජයේ මුදල් වැය කිරීමේදී සැලසුම් සහතික වැය කිරීම් කළ යුතු වේ.

4.3 කළමනාකරණ දුර්වලතා

විගණන නිරීක්ෂණය	ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රදේශීය කාර්යාල 04 ක් අහඹු ලෙස තෝරා ගෙන භෞතික විගණන පරීක්ෂණයක් සිදුකළ අතර එම කාර්යාලවල ඇඟිලි සලකුණු යන්ත්‍ර ක්‍රියාත්මක නොවූ අතර, අධීක්ෂණ නිලධාරීන්ගේ හිඟය නිසා එම කාර්යාලවල අධීක්ෂණ කටයුතු නිසිපරිදි සිදුවී නොමැති බව නිරීක්ෂණය විය. තවද නිලධාරීන් නියමිත වේලාවට රාජකාරි කටයුතු සඳහා නොපැමිණීම, නිවාඩු අනුමත නොකිරීම, පැමිණීමේ ලේඛණයෙහි වේලාව වෙනස් කිරීම, බැහැරයාමේ ලේඛණයේ සටහන් කරමින් රාජකාරි ඉටු නොකර බැහැරට යාම පාලනයකින් තොරව සිදුවන තත්ත්වයක් දක්නට ලැබුණු අතර එම තත්ත්වය නිසා ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ ප්‍රදේශීය කාර්යාලයන් මගින් ජනතාවට ඉටුවිය යුතු සේවාවන් ඉටුනොවන තත්ත්වයක් නිරීක්ෂණය වූ අතර වැඩසටහන නිසිපරිදි ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රදේශීය කාර්යාල 57 සඳහාම අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රමවේදයන් ක්‍රියාත්මක නොවූණු තත්ත්වයක්ද නිරීක්ෂණය විය.	පිළිගනිමි. අධීක්ෂණ නිලධාරීන් වැඩ බැලීම හා ක්ෂේත්‍ර කටයුතු වල යෙදී සිටින අවස්ථාවලදී අධීක්ෂණ නිලධාරීන් කාර්යාලයේ රැඳී සිටීම අත්‍යාවශ්‍ය නොවේ. ඒ අනුව සොයා බලන ලද දිනයන් වලදී එම නිලධාරීන් කුමන රාජකාරි වල යෙදී සිටියේද විමසා බැලීමට සටහන් කර ගනිමි. ඉදිරියේදී ඇඟිලි සලකුණු යන්ත්‍ර සවි කිරීමට තීරණය කර ඇත. විගණනයෙන් පෙන්නා දෙන ලද පරිදි ඉදිරි කළ වැඩසටහන් ගෙන්වා ගෙන අධීක්ෂණයට යොමු කිරීමටත් පූර්ව සැලසුම් මත ක්‍රියා කිරීමට දැනුවත් කිරීමටත් සටහන් කර ගනිමි.	අභ්‍යන්තර පාලන ක්‍රමවේදයක් සකස් කළ යුතුය.

- (ආ) 2023 වර්ෂයේ සිට මිනින්දෝරු පිළිතුරු ලැබී නොමැත. යවන ලද මැනුම් ඉල්ලීම් කඩිනම් කර සිදුකරවා ගැනීමට අවශ්‍ය සම්බන්ධීකරණ කටයුතු සිදුකර යුතුය.
- දෙපාර්තමේන්තුව විසින් බිම්කැබලි මැනීම් කර භාරනොදීම හේතුවෙන් කැස්බෑව ප්‍රාදේශීය කාර්යාලයේ නිලධාරීන්ට රාජකාරී ඉටු කිරීම සඳහා මිනුම් කරන ලද බිම් කැබලි නොමැති තත්ත්වයක් නිරීක්ෂණය වූ අතර එම කාලය තුළ බිම්සවිය කාර්යාලයේ ස්ථීරව සේවය කරන නිලධාරීන්ට රාජකාරී ඉටුකිරීමට නොහැකිවී තිබුණි. රාජකාරී ඉටුනොවීම තුළ එම නිලධාරීන්හට ගෙවූ රු.මිලියන 9.14 ක්වූ වැටුප් හා වේතනයන්ට සරිලන සේවයක් ලබා ගෙන නොමැති තත්ත්වයක් නිරීක්ෂණය විය.

5. මානව සම්පත් කළමනාකරණය

දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමත හා තත්‍ය කාර්ය මණ්ඩල පිළිබඳ තොරතුරු පහත දැක්වේ.

විගණන නිරීක්ෂණය

ගණන්දීමේ නිලධාරීගේ අදහස් දැක්වීම

නිර්දේශය

	අනුමත සංඛ්‍යාව	තත්‍ය සංඛ්‍යාව	පුරප්පාඩු සංඛ්‍යාව
	-----	-----	-----
ජ්‍යෙෂ්ඨ	105	36	69
තෘතීයික	07	05	02
ද්විතීයික	1746	844	902
ප්‍රාථමික	254	164	90
එකතුව	2112	1049	1063

- (අ) බිම්සවිය වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මෙම කාර්ය මණ්ඩලය අනුමත කර ඇතත් එහි අනුමත කාර්ය මණ්ඩලය බඳවාගෙන සේවා ස්ථාන පිහිටුවා රාජකාරී කටයුතුවල යෙදවීමට නොහැකි වී තිබුණි. තනතුරු සඳහා නිලධාරීන් අනුමත කරගනු ලැබුවත් එම නිලධාරීන් දිවයින පුරා කාර්යාලවල අනුයුක්ත කිරීම කර නොමැති වීමත් බඳවාගත් නිලධාරීන්ට රාජකාරී කටයුතු නිසි පරිදි ඉටු කිරීමට අවශ්‍ය අවම පහසුකම් හෝ ලබාදීමට නොහැකි වීම නිසා බිම් සවිය වැඩසටහනේ සමස්ත කාර්යසාධනය පහළ මට්ටමක පැවතුණි.
- ඉඩම් හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුව 1931 අංක 20 දරණ ඉඩම් නිරවුල් කිරීමේ ආඥා පනත හා 1998 අංක 21 දරණ හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත යන පනත් දෙකම ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුව මගින් විටින් විට කාර්ය මණ්ඩල අනුමත කර ඇත. දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ලැබෙන සීමිත ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණය මත ප්‍රාදේශීය කාර්යාලවලට අවශ්‍ය පහසුකම් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් සම්පූර්ණ කරමින් පවතී.
- (ආ) ප්‍රාදේශීය කාර්යාල සඳහා අධීක්ෂණ නිලධාරීන් ලෙස වැඩබැලීමේ තනතුරු 13 ක් සඳහා සහකාර ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් මෙන්ම හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරීන් 16 දෙනෙකු වැඩබැලීමේ තනතුරු සඳහා පත්කර තිබුණි. මේ සඳහා 2024 වර්ෂය තුළදී ගෙවීම් කර ඇති මුදල රු.මිලියන 2.51 ක් බව නිරීක්ෂණය විය.
- හිමිකම් ලියාපදිංචිකිරීමේ පනතේ දෙවන විධිවිධාන අනුව කාර්යයන් ඉටු කිරීම සඳහා නියෝජ්‍ය සහ සහකාර හිමිකම් නිරවුල් කිරීමේ කොමසාරිස්වරුන් පත් කිරීමට කටයුතු කර ඇත. ඒ අනුව සුදුසු නිලධාරීන් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභා කාර්ය පටිපාටිකරී අනුව වැඩ බැලීමට හෝ රාජකාරී ඉටුකිරීමට පත් කර පුහුණුව හා නිරන්තර අධීක්ෂණය සිදු කරන බැවින් ප්‍රගතිය ලැබීමේදී අඩුවක් නොවන පරිදි රාජකාරී
- අවශ්‍යතාවයන්ට අනුව ස්ථීර කාර්යමණ්ඩලය බඳවා ගත යුතුය.
- අවශ්‍යතාවයන්ට අනුව ස්ථීර කාර්යමණ්ඩලය බඳවා ගත යුතුය.

කටයුතු කරගෙන යනු ලබයි.